

REDACTIA

arad, Deák Ferenc-nr. 20,

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . 20 cor.

pe 1/2 an . . . 10 "

pe 1/4 an . . . 5 "

pe o lună . . . 2 "

Sal de Duminecă pe an . . . 4 coroane.

pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Numărul nu se numără.

TRIBUNA POPORULUI

Prințul moștenitor Francisc Ferdinand în România.

Zilele maghiare aduc știrea, că Alteța Sa Imperială și regală Archiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul preumpliv al tronului monarhiei noastre, se va duce în România, să ia parte la vînătoarea ce prințul Ferdinand al României va aranja-o în munții Gorjului.

Cei care jin la bunele relațiunile dintre Austro-Ungaria și România, deoarece vor bucura de această știre. Pețru că deși vînătoarea este o petrecere, la care afaceri de ale statelor nu discută, ori cel puțin s'ar crede că se discută, totuși adesea, cu ocazia de acestea, se pun la cale lucruri importante. Azi, este adevărat, între România și Austro-Ungaria, grație înțelegerii celor doi monarhi, relațiunile nu se poate mai strinse și mai bine. Visita ce ar face-o deci pe părțile românești archiducele Francisc Ferdinand, ar putea să fie tâlmăcita cel mai că un semn al bunelor relațiunilor cele două state.

Pentru noi Români din statul unuia vizita aceasta poate să însemneze și mult. Eată de ce. Noi la curtea Viena nu prea avem pe nimeni și viitorul neamului nostru nu este puțină importanță ca viitorul împărat și rege să se învîrte căt mai mult căt mai des în cercuri și locuri unde pre Români să-să poată forma o justă. De aceea ne-am bucurat, și astă-vară am putut saluta pe Alteța Sa la manevrele ce s'au dat în biserică cu regimenterile românești și pe teritoriul locuit de Români. Din isvor credem că am și auzit, că Alteța Sa a incantat de atitudinea Românilor și admirat calitatele lor militare. Cu un general și vorbit mai mult d'o oră și după manevre — despre Români și căutat să ia despre ei informații nu poate de esacte.

Dacă i-au plăcut Români aici, în Ungaria, unde ducem o viață grea și nu ne putem desvolta toate calitățile, cu atât mai mult o să-l admire dincolo, în România liberă, unde are prilej cu adevărat să admire cum un popor apăsat de veacuri, și de Turci și de Tătar și de Muscali: am putea zice de toți, — în câteva decenii și-a întemeiat un stat modern, care deși mic, dar s'ar putea numi *model*, căci s'a distins pe câmp de luptă croindu-și soartea cu puterea armelor, prin vitejie și bărbătie; s'a distins pe cale politică, ear pe teren economic d'asemeni a dat dovezi de înalte înșuriri.

Să ne aducem numai aminte de grijă deosebită ce și-au dat Ungurii ca archiducele Rudolf să fie educat de profesorungur, de estraordinara silință ce au avut ca decedatul archiduce să petreacă des în Ungaria, — și ne vom da seama de interesul cel putem avea și noi ca cel puțin viitorul monarh să ne cunoască bine și să ne aprecieze după adevărată noastră valoare, ear nu după informațiile ce i-ar da sfetnicul ungur!

Ducându-se Alteța Sa în România, fără îndoială că va primi bune impresii despre poporul român. Să cum poate săi că *poporul român de pretutindeni are aceeași înșuriri*, va trebui să se simtă mândru, că și sub sceptrul habzburgilor trăiesc trei milioane de Români bravi și credincioși; și va aduce aminte că acest popor *intotdeauna, în toate împrejurările*, a ținut cu Tronul, că toate steagurile regimentelor alcătuite din acesti Români *au fost decorate pe câmpul de luptă* pentru credință și eroism!

Prin urmare putem avea și noi speranță, că dacă vicisitudinile politice au creat situații în cari sfetnicul «constitutional» al actualului monarch ne pot închide Burgul, cel puțin viitorul monarch, umblând des printre Români, va fi așa de bine informat despre noi,

în căt chiar când nu ni-ar auzi bătênd la poarta pe care e scris că *Iustitia est regnum fundamentum*, îl va veni minte să se întrebe și să întrebe și pe cei din jurul Său: *ce mai fac Români?*

Ungurii l-au plâns pe archiducele Rudolf nu numai pentru tinerețea lui, pentru durerea ce tragicul său sfîrșit a causat bătrânu lui Francisc Iosif, ci l-au plâns mai ales pentru că perdeau speranțele multe ce puseseră întrinsul cu privire la înalta protecție ce le acordase deja ca moștenitor presumptiv al tronului... Câte nu era să le facă ajungend domnitor!...

Și nu odată Ungurii se plâng că archiducele Francisc Ferdinand nu le acordă favoare deosebită...

Ceea-ce pare a fi un semn, că Alteța Sa n'are preferință, ci ține să cunoască toate popoarele asupra căror va fi chemat să domnească.

Fie ca mergerea sa în România să-i mărească încă simpatia ce o are pentru Români, în cari *dincolo* arătă valorosi, ear *aici* supuși cări de veacuri s'au distins în apărarea tronului.

Deficitul din anul viitor în bugetul croat-slavon, va fi de 3 milioane și 600 mii. Se va face un anume proiect de lege pentru acoperirea acestui deficit. Croații stăruesc ca deficitul să-l plătească — Ungaria.

In Dietă Croației s'a prezentat un proiect de lege în virtutea căruia pe viitor în toate actele se vor folosi numai numirile croate ale comunelor de pe teritoriul Croației și Slavoniei.

«Gazeta Transilvaniei» din Brașov într'un articol de 4 coloane s'a apucat din nou să combată propaganda pentru intrarea Românilor în activitatea parlamentară.

Si oare cu ce motive ne combată? Pentru că e mai bună pasivitatea, de căt activitatea?

Pentru aceea e mai bună pasivitatea de căt activitatea, — zice, «Gazeta Transilvaniei» — pentru că noi, adeca activiști, suntem niște proști și blăstămași, oameni, cări «ni-am pregătit patul călduț al deputației», cări «umblăm după interese particulare», suntem farisei, falși, strengari, bunii de furci, cum se cuvine oamenilor, cări înșelând poporul român vreau să ajungă ei la domnie, dar de popor nici că le pasă.

Acestea sunt motivele, cu cari ne combatte «Gazeta Transilvaniei». Dar pentru aceea ea este obiectivă, nu insinuă, nu vatămă, nu insultă, ferească Dumnezeu, ea este obiectivă.

In față astorfel de motive obiective însă, noi nu discutăm, ne lipsește talentul, dar nici postă nu avem.

Tinem însă ca și din acest incident să asigurăm publicul nostru cetitor, că noi pe dl Dr. Aurel Murășanu îl socotim om de omenie și bun Român. Să ni-l țină Dumnezeu încă mulți ani fericiți, întreg, sănătos.

Ceara dintre kossuthisti.

De mai multe zile organele celor două fracțiuni kossuthiste duc între dînsele un răsboiu violent. *Magyarország* publică acuzările cele mai grave la adresa lui Kossuth numindu-le pe acesta naiv, băiețandru bătrân, becicnic, strîmt la vedere, fără curagiu și chiar poltron, care fugă de luptă, pactează cu guvernul, desarmează lui Tisza... • *Egyetértés* ripostează pe același ton, arătând înainte de toate că nici odată Kossuth n'a aprobat obstrucționismul și arată cum când era Széll la putere, cel care condamna pe obstrucționisti mai tare era Bartha Miklós, în ziarul *Magyarország*... Mați nostim e că *Magyar Szó* de Duminecă publică la loc

a se publica, pe cheltuiala ministrului, documentele și manuscrisele lăsate de baronul E. de Hurmuzaki după moartea sa.

Cel care a atras atenția ministrului asupra acestor documente, cel care le-a primit dela familie cu depline puteri de a provoca și a supraveghea tipărireia lor, cel care, după cum zicea Gheorghe Hurmuzaki, a fost geniul cel bun al lucrării, — acela a fost dl Dimitrie A. Sturdza.

Pe de altă parte, ceea-ce se numește astăzi „colecțiunea Hurmuzaki” este formată din documentele copiate de reșoșatul baron, în număr de 2717, și alta cuprinzând piesele procurate, după indicațiile Academiei Române, de mai multă învețăță, și căr sunt în număr de 17,518 documente și extrase.

Această urmare a publicațiunii se datorează iarăși patriotismului luminat al dlui D. A. Sturdza și interesului pe care îl arată pentru tot ceea-ce privește istoria tările, — cu toate piedicile și greutățile nenumărate pe care a trebuit să le învingă din 1874, de când Hurmuzakești i-au încredințat prețioasele manuscrise și până astăzi, când colecția se compune din treizeci de volume mari și când este încă deosebită a fi încheiată.

De aceea când astăvară s'a serbat a 70-a aniversară a nașterii dlui D. Sturdza, căruia învețăță, printre cari erau și profesori universitari, și cărăva începători în lucrările istorice au crezut că trebuie să se asociază la acele manifestări de simpatie

publicând un volum de Omagiu, în semn recunoștință științifică. Dedicăția din fruntea volumului începe cu aceste cuvinte.

„Luî Dimitrie A. Sturdza, — ca acesta care, el însuși autor de lucrări prețuite pe terenul istoric, — întemeietor al numismaticei române, — a sprijinit necesarul tipăririi externe ale istoriei românești, — săcând din colecția Huzmuzaki una din grijile sale de căpetenie”...

Si această dedicatie e semnată de persoane căr fac parte din aceeași grupare politică ca și tinerul orator dela teatrul liric, și cu mult mai în măsură decât dinșul de așa da seamă de ceea-ce se datorează fiecărui în materie de servicii aduse istoriei naționale.

Inainte dar de a încerca să analizăm ultimul volum al colecțiunii Hurmuzaki care a apărut zilele acestea și care cuprinde documente de cea mai mare însemnatate asupra vieții și saptelor eroului prin excelență al istoriei noastre naționale, ale lui Mihai Viteazul, — trebuie să arătăm, în căteva cuvinte și pentru publicul cel mare, istoricul acestei colecțiuni de documente.

Baronul Eudoxiu de Hurmuzaki este reprezentantul cel mai strălucit al unei familii de bună Români de origine moldovenescă, care a rămas și s'a stabilit în Bucovina, după anexarea acestei provincii la imperiul Austriei. Situația familiei și frumoasele sale merite personale au

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferenc-nr. 20,

INSERTIUNILE:
de un șir garmon: prima dată 14 banii; a doua oară 12 banii; a treia oară 8 b de fiecare publicație.

Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt să se plătească înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitat 502
Scrisori nefranțești nu se primesc

de frunte un articol al lui Bartha, care sub Szélt condamna aspru această luptă fără rost...

Din presă, încăerarea s'a transpus în Dietă.

Intr'adevăr, Sâmbătă Kossuth și Polónyi s'a năpustit asupra lui Holló della „Magyarország“, ear Bartha a ținut să reflecteze, numindu-l pe Polónyi unealtă al guvernului.

Expozitul lui Goluchowsky.

Ca de regulă, aşa și anul acesta, expozițul din Delegațiuni al contelui Goluchowsky a fost o dezvoltare mai largă a chestiilor atinse de M. Sa în mesagiul prin care a deschis Delegațiunile.

Eată pasajile mai importante, pentru noi Români, din expozițul ministrului de externe:

Ministrul constatănd dezvoltarea satisfacătoare a relațiunilor noastre amicale cu Imperiul rusesc, relații care se consolidează din ce în ce mai mult și care, judecând după misiunea ce au deindeplinit azi, permit de a se aștepta la o întărire a garanțiilor de pace.

Astăzi se poate constata cu satisfacție că speranțele puse pe înțelegerea dela Petersburg din 1897 au fost pe deplin justificate. Convincția că nu există nici un motiv real pentru o politică de neîncredere și de ostilitate latentă între cele două imperii s'a afirmat din ce în ce mai mult din ambele părți și a adus, în cursul anilor o perfectă unitate cu concepția și apreciația multor chestiuni, fapt ale căruia consecințe fericite trebuie prețuite tocmai în acest moment.

Ministrul expune apoi amânuntele noului program de reforme prezentat de Rusia și Austria, și al cărui conținut este cunoscut, și a adăugat că din el se poate conchide că cele două puteri au abordat misiunea lor în mod foarte serios și cu o grijă de a resolva în mod conștientios sarcina lor.

In prezența criticilor ridicate de această notă, ministrul crede de datorie de a releva că de o parte puterile nu puteau depărtă ideea că Turcia, din lipsa de măsuri efective de supraveghere nu va abandonă politica sa de sinucidere și amenințând pacea Europei, pe când de altă parte, ea nu poate să uite că sericearea națiunilor

străine nu pot avea primul pas înaintea intereselor proprii lor siguranță și al proprietății lor liniște.

In ce privește România și Grecia, aceste două regate au observat față de turburările balcanice o atitudine, care denotă maturitatea lor politică, și prudența lor și aceasta în așa mod, încât consolidează din nou reputația lor bine-meritată ca elemente de ordine și de pace în Europa, dând în același timp un sprig în cercetare mare opere pacifice la care, de acord cu celelalte mari puteri, noi ne simțim de a consacra cele mai bune ale noastre năzuință.

România a urmărit de o lungă serie de ani această linie politică cu o consecință conștientă de scopul propus. Trebuie în același timp constatat cu o egală satisfacție că în prezent și Grecia urmărește în mod leal aceași cale.

Ministrul face în urmă să reiasă că în toate țările se manifestă în mod din ce în ce mai evident tendință de a mări fără încetare garanțiile păcii și de a reduce divergențele cele mai sensibile și de a le aplana pe calea schimbului de vederi.

In sfîrșit, ministrul menționează moartea papă Leon XIII și constată că recentul conclav și-a îndeplinit misiunea într'un mod fericit care a provocat o satisfacție generală. Ministrul profită de această ocazie pentru a demonstra netemeinicia aserțiunilor care săptădă existența dreptului de veto al Austro-Ungariei față de conclav și care văd în aceasta un amestec ilegal în afacerile eclesiastice. Ministrul respinge în modul cel mai energetic aserțiunea după care Austro-Ungaria în exercitarea dreptului său de veto ar fi lucrat ca reprezentant al unui grup politic. Ministrul constată că, în această privință nici un schimb de vederi n'a avut loc niciodată și cu nimic.

Interpelarea d-lui Lendl.

In ședința dela 12 Decembrie a Dietei maghiare, deputatul dr. Lendl reprezentant al cercului Recaș a adresat guvernului o interpelare asupra careia ne simțim datoră a insistă îndeosebi. Una pentru că e vorba de Români, ear pe de altă parte pentru că a dovedit și cu acest prilej ce grija puțină are guvernul față de cetățenii în miserie... îndeosebi când aceștia sunt Români!

cate de minister, reprezentă aproape tot materialul adunat de Hurmuzaki.

In vremea aceasta Academia ajunsese să adune un număr însemnat de documente, originale și copii, și când a venit vremea ca să le pue la indemâna învechitorilor altfel decât modeștele sale săli de lectură, — adică să le publice, — s'a hotărît a se alege mai întâi documentele externe și a se publica în colecția începută și care avea să păstreze în viitor numele aceluia care adunase întile documente de acest fel. Academia îl ridică astfel, — și și în același timp el însăși, un monument mai durabil de cât marmura și bronzul.

Se înșărcină, în afară de aceasta mai mulți învechitori străini și români cu bunăvoie, cari aveau să facă cercetări în depozitele și archivele din străinătate,

Primele documente de acest fel au fost procurate din archivele venețiene, unde răposatul C. Esarcu găsise niște acte de cea mai mare însemnatate, privitoare la Stefan cel Mare și la Petru Cercel. Aceste acte a fost publicate mai întâi în diferite reviste române și reproduce în urmă în colecția Hurmuzaki, împreună cu altele procurate de B. Cecchetti, directorul arhivelor din Veneția, de răposatul Frollo, profesor la Universitatea din București, și de alții.

In urma cercetărilor făcute în Galia și Polonia de d-nii B. P. Hașdeu și I. Bianu, Academia și-a procurat o serie de

Dr. Lendl a spus anume că deja năște de astă cu 8 luni anunțase interpelare în privința misiunii pe care o îndură locuitorii a 9 sate din cercul său electoral din cauza explotărilor neominoase ale marilor arendași (orrei) al statului; nu dezvoltase însă interpelarea atunci deoarece ministrul de culte, care administrează averile fondatoriale din cercul Recașul, îl promisese că va îndrepta lucrurile. Nu s'a făcut însă de căt cercetare, pe urma căreia poporul nu s'a ales însă cu nimic. Eată de ce se simte dator să dea acum alarmă, căci a mai așteptat ar fi să primească imposibil cum fără d'acolo sunt chinuță.

D-l Lendl spune că între marii arendași ai averilor fondatoriale este și primul inspector care să fie protejat, se distinge prin cea mai neominoasă exploatare... Si astă așa-i nu numai la Recaș, ci pe întreaga vale a Begeiului și Timișului unde populatia e română!) statul în loc să arendașe sătenilor, dă averile în arendă unor oameni și protejați de ată stăpâni, care apoi le arendează și sătenilor, se înțelege exploataând pe aceștia în chip nemilos hându-le nu numai arendă mare ci și obligă la zile de lucru, adevărată robă, apoi să dea atăpu, ouă, găște, căci acei arendași fac negocieri și cu de astea. Dacă fără nu se duce la lucru când îl cheamă, arendașul îl amendează cu 18 coroane pentru două zile, ear dădă și dator, arendașul îl socotește pentru 36 coroane grâu în valoare de 60 coroane ba să dovedă un caz, când pentru 28 fl. arendașul a cuprins dela sătan grâu în valoare de 60 florini.

D-l Lendl a înșirat numeroase casuri, toate dovedite.

Ministrul Berzeviczy a promis îndrepătare. Vom vedea dacă se ţine de vorbă. Deputatul Recașul la tot casul îndeplinește o datorie dacă va vegheia ca ministrul să împlinească ce a făgăduit.

Milioane în petrol.

Lumea nouă atrase, în timpul secolului trecut, pe europeenii tineri, energici, îndrăzneți cără se simțau în stare să facă să valoreze resursele acestui ținut nou, atât de mult favorizat.

Dar America a pierdut atracția pe care o exercita asupra oamenilor din vechiul continent. Colosale averi cari s-au făcut nu se mai reinnoesc pentru emigranți, și condițiunile de trai în America sunt tot așa de grele pentru muncitorii ca și în Europa.

Când foiletezi ziarele americane sau mexicane, ești surprins întâlnind mereu, că să se desemneze un Stat, expresiunea Imperiul tinerei! Nu cumva o fi vorba de Imperiul fondat de tinerei Lebaudy? Niciodată cum, imperiul acestuia n'a dobândit până acumă atâtă notorietate. E vorba numai de Texas.

Acest Stat al Uniunii americane, care numără mai mult de 1 milion 600.000 de locuitori, a fost exploarat de o bandă de tineri aventurieri cari au câștigat, în puțin timp, una din acele averi considerabile a căror cîtră te face să te crezi pe altă lume.

acte latinești și polone cari au fost publicate cu cea mai mare îngrijire de d. I. Bogdan.

O altă serie de documente fură aduse de răposatul A. Odobescu și d. Gr. G. Tocilescu și scoase din archivele din Paris, mai cu seamă din Biblioteca națională și din archivele ministerului de afaceri străine. Această serie a fost continuată prin acte procurate de d-nii D. A. Sturdza și D. C. Sturdza, și publicate de d-lor împreună cu C. Colescu-Vartic și d. O. Lujoianu.

D. N. Densușianu a fost însărcinat să completeze documentele lui Hurmuzaki cu tot materialul pe care l-ar fi putut găsi în publicațiile similare și care ar putea interesa istoria Românilor, punându-se astfel la indemâna învechitorilor îsovoare pe care nu le-ar fi putut dobândi decât cu mari greutăți acolo unde colecțiunile originale ar fi lipsit, și acesta este cîștul mai tuturor bibliotecilor noastre publice.

Vom mai aminti documentele scoase din archivele țărilor cu cari am fost în legătură mai strînsă, ca Transilvania, Ungaria, Turcia, documente din cari nu s-au publicat decât o parte.

Prin urmare din toate aceste eforturi intruite s'a făcut colecția Hurmuzaki, despre care cineva care se pricepe se exprima astfel:

„Se poate zice că nici odată o desvalorire de îsovoare n'avuse un caracter așa

de mareț prin proporțiile ei și nu influențează într'un chip așa de hotărîtor, pre schimbând tot, ca seria de volume care vesnicește, înaintând neconvenit, despicând, negurile necunoașterii, numele baronului Eudoxiu de Hurmuzaki“.

Colecția Hurmuzaki ia deodată o altă înălțare cu colaborarea lui N. Iorga Profitând de vacanțile sale, d-sa a trecut prin mai toate orașele Europei în care credea că poate găsi o urmă a tre cutului nostru, și, în cățiva ani ne-a dat — în afară de documentele privitoare la istoria medievală a peninsulei balcanice, cără i-au făcut numele cunoscut pretutindeni, — ne-a dat și un tesaur fără pret pentru istoria Românilor. O parte din această comoară a fost publicată în colecția Hurmuzaki.

Dacă textelete publicate de d-l Bogdan sunt remarcabile prin exactitatea reproducării, volumele lui Iorga ne îsbesc prin bogăția și noutatea adnotărilor, prin expunerea limpede a introducerilor, cără sunt adevărate monografii. As fel prefața vol XI este o istorie completă a urmașilor lui Mircea Ciobanul, cără au domnit în Moldova și în Tara Românească în veacul XVI, — introducerea vol. X cuprinde primele mișcări de politică națională în secolul XIX.

Un al treilea volum, care a apărut de curând, cuprinde documentele adunate de N. Iorga, asupra lui Mihai-Viteazul.

Unul din ei, Sam Stely, dela vîrstă de trei-spre-zece ani, fără să aibă milă de desperarea părinților săi, vagabond pe străzile Londrei în tovarășia unor băieți de aceeași vîrstă. Treaba aceasta ținu mai mulți ani.

Arestat, într'o seară de iarnă, pe cănd fura dela ușa unei prăvălii, dat în judecătă, era să fie condamnat la închisoare, până la majoritate, într-o casă de corecție, cănd la sfîrșitul desbaterilor, tinérul hoț se ridica și făcu această declarație uimitoare:

— Domnilor judecători, o să mă condamnați și o să aveți dreptate. Cu toate principiile bune pe care le-am primit dela părintii mei, împins de instinctele mele vîtoioase, am furat și am fost prins în flagrant-delict. Cu toate acestea, d-lor judecători, fac apela la indulgența dumneavoastră. În timpul se derii mele la închisoare, mi-a căzut sub ochi un ziar conținând minunătăile fără americane. Îndrăznețul poate să facă același lucru. Dacă aș fi liber, m'aș duce înapoi în aceste ținuturi fericite, și m'își reștemperă greșelile mele trătăre.

Poate că avea dreptate, strengărul Cuvântarea lui impresionă pe magistrat, călărită, și fostul vagabond, expediat pe un vapor, debarcă într'o bună dimineață Statul Texas.

Nu trebuia în timpul acela decât să facă puțuri în acest ținut bogat, ca să adui de îndată valuri de păcură. O regiune, între celelalte, era mai privilegiată: Marele Bear.

Tinerul nostru emigrant, în vîrstă atunci de opt-spre-zece ani, se instală acolo: într-un se înțâlni cu alții tineri ca dînsul acela și stăruitorii, și acești dibați aventurieri căuta sume enorme.

Îndată ce producție unui puț începe să scăză și părăsiau și făceau altul întră din partea.

In curând faima bogăților din Texas se răspândi în America și în Europa. Multimea năvălia în acest Eldorado al petrolierului, dar deja beneficiile începuseră să creeze măsoreze.

Cei dinții cuceritorii căștigări tone aur vinzând pămînturile pe care le cumpăraseră pe „o bucată de pâne“. Ceea ce prătuia mai năște cincizeci de bani metru, vindea acum cu 100 de franci.

Două negri, cari locuiau într-un bădeu ticălos, situat într-un district petrolifer și cedăra locuință pentru 200.000 de franci.

O activitate imensă domnia în jurul orașelor se fondau, padurile dispăreau și reprezicione neauzită, drumurile de ferrovia construite aduceau din nord regimenteri de militari.

Stely și tovarășii săi devină regiuni. Faima primului trecător al Atlanticului și avere sa mărite prin istorisirea mărilor, minunau pe londonezii cari il cunoscuseră.

Intr-o zi Stely primi o scrisoare de președintele tribunalului în fața căruia erau păruse odinioară.

Magistratul anunță apropiata soră Texas, a proprietății săi, pe care l-a înținta tinerei, rugându-l să supraveghe de aproape și să incurajeze pe noul emigru.

Vom vorbi despre dînsul în curind, pe larg. Tinem însă să protestăm că de pe acum în contra unei acuzații împotriva care s'a aruncat lui Iorga în cățiva ani și care se mai repetă din nou în cînd: D-l Iorga, într-o conferință tratată pe Mihai-Viteazul de cap de baie.

Nu e adevărat. Si pentru a o dovedi vom citi vîntele cu cari se termină prefața lucrării pe care d-l Iorga o publică asupra mării erou.

„Autorii de cără simțite își iubesc eroii. Mihai e mai vrednic de această bire decât mulți alții: pentru însușirea rare de soldat, pentru nenorocirea grabnică și, nu mai puțin, pentru redinea sufletului său limpede.“

„Si, când el e din poporul meu spădit și astăzi sub toate stăpâni străine, apăsat de o nedreptate care unele locuri e mai veche de o mie de cănd el a înconjurat pentru tot-de-aum strălucire numele nostru și l'a bucurat în lumea largă din buciumele lui de săboiu, când printre insul să se săvîrșește o singură dată — uluitoarea minună străngerii noastre laolaltă sub același nume de biruință pe care-l vedem iată și sunzuri ale noastre, cum aș putea să închin prinosul simeritel mele iubiri și bunului?“

Nerva Hora

Cu zece ani mai nainte, demnul maior ar fi leșinat dacă ar fi văzut pe fiul în relații cu pungașul. Dar acesta iștise de minune, și acum un alt profesor își parea mai bun judecătorului, ca însuși să călăuzească pe fiul său în calea bună, calea bogăției.

NOUTĂȚI.

ARA, 21 Decembrie n. 1093.

Retragerea baronului Spaun. Ziua din Budapesta scriu, că retragerea adăpostului Baron Spaun, care e de prezent mandantul miresei de răboiu, e lucru tare. După pertractările delegațiunilor se retrage la pensie. Se crede, că urmașul va fi contele Montecuccoli, contra adăpost la marina de răboiu comună. Dintr-o "Neue Freie Presse" scrie, că în cadrul militare nu se știe nimic despre regele la pensie a baronului Spaun.

Vestitul lăutar Ghițu din Abrud în Arad și a cântat aseară în restaurantul "Vass". O societate româncă mai numerosă, dame și domni, ascultat, scoțând de sub arcușul său bucuri, totă vrăja fermecătoarelor doine hore românești. Ghițu va sta mai multe în Arad.

Dela Petru Maior. Seria conferințelor inaugurate a continuat-o dl C. Bucșan împreună cu "foilele noastre", în care justifică astăzi gen literar la noi și analizează ceea ce a întâmplat cu foiletoniștii de-a noiștri.

Duminică în 13 Decembrie nou, s'a mai sărbătorit festivă a societății serbină a metropolitului A. Șaguna. Președintele sigrinței, Seb. Stanca a ținut în primul bine gândit cuvîntul de deschidere, vorbind de A. Șaguna dl H. Petra-Petrescu care a organizat o conferință interesantă „Mama la boala roșie”, analisând cu mult simț și spălată judecătă Mama lui Coșbuc, Vlăduță Bîrsan, dl A. Domide a cunoscut o schiță în viața dela și arătat. Punctul de forță a fost chestră condusă de ștefănuțul măestru I. Donec, care a secerat aplauze și soliștili L. Obreja, A. Moțea și V. Muntean, acompaniați la pian de dl Jorga. Inteligența română din Budapesta a fost reprezentată destul de presimilă și a rămas pe deplin satisfăcută de prezentările tinerimii. Vrednic de amintire e și împăciul Al. Zemurovici, care obiceiul să reprezinte studențimea sârbă la liceul nostru.

Octavian Smigelschi. Sub acest titlu "Luceafărul" scrie: Sâmbătă seara, în 5 Decembrie (nou), s'a deschis expoziția de iarnă a muzeului de arte decorative din Budapesta. Partea interesantă și cu totul nouă a expozitiei sunt tablourile lui Smigelschi. Acest artist desăvîrșit, răsărit de deus ex machina — cum zicea direcția școlei de artă decorative — din atelierul său modestă a provinciei a cucerit adăpostul său și interesul notabilităților care întră în muzeul de artă decorative din Budapesta.

Partea interesantă și cu totul nouă a expozitiei sunt tablourile lui Smigelschi. Acest artist desăvîrșit, răsărit de deus ex machina — cum zicea direcția școlei de artă decorative — din atelierul său modestă a provinciei a cucerit adăpostul său și interesul notabilităților care întră în muzeul de artă decorative din Budapesta.

Partea interesantă și cu totul nouă a expozitiei sunt tablourile lui Smigelschi. Acest artist desăvîrșit, răsărit de deus ex machina — cum zicea direcția școlei de artă decorative — din atelierul său modestă a provinciei a cucerit adăpostul său și interesul notabilităților care întră în muzeul de artă decorative din Budapesta.

Partea interesantă și cu totul nouă a expozitiei sunt tablourile lui Smigelschi. Acest artist desăvîrșit, răsărit de deus ex machina — cum zicea direcția școlei de artă decorative — din atelierul său modestă a provinciei a cucerit adăpostul său și interesul notabilităților care întră în muzeul de artă decorative din Budapesta.

Justiție rusească. Se scrie de Varșovie (Polonia rusească): Nu de mult s'a întâmplat, că în orășelul Sedlitz i-sa furat unui farmacist 72 de ruble. Farmacistul a acuzat pe laborantul său Sadowsky, că el i-ar fi furat banii. Sadowsky fu arestat și poliția începu în tot chipul să-l silească să recunoască furtul, dar el spunea că e nevinovat. La aceasta jendarmii începură să îl chinuească în mod așa de barbar, încât ne-norocitul om a încercat de două ori să se sinucidă. În fine voind să scape de torturi mărturisi, că a furat banii și i-a ascuns în pivniță farmacistului. Tânărul ce poliția însă căuta înzadar banii ascunși, Sadowsky l-a trădat. Fu dus la spital între cele mai groaznice chinuri și atunci, veni și preotul spre a-l spovedi. Sadowsky jură preotului, că nu el a furat banii și să plângă, că ticăloșii jendarmi l-au impins la sinucidere. După moartea lui toată treaba a ajuns înaintea judecătoriei și șeful poliției a fost osândit la o lună, iar jendarmii la căte 4 zile închisoare.

Rectificare. La Picnicul universitarilor români din Cluj, fără să participe, a contribuit încă dl I. Bozac, Sâmbotelek p. Mociu cu 10 cor. Cluj, 18/X 1903. Eug. Sâmbotean m. p., Silviu Brânciu m. p., Val. Porut m. p.

Două sute de chilometri pe ecasă. Prin Maiu 1902 s'a facut încercări pe drumul de fer electric între Berlin și Zosen și s'a ajuns la iuțeala de 160 de chilometri. Se credea că mai departe nu s-ar putea merge, din pricina șinelor și drumului, care n'ar fi putut ține la asemenea încercare.

Acum de curând începe, cu locomobilă electrică a casei Siemens și Halske să apută ajunge la 207 chilometri pe ecasă.

De mult se silesc atâtia filosofii și convinge că timpul și spațiul sunt numai creaționi ale mintei noastre; inginerii electricianii, se vede, vor să ne dovedească puțină de a le nemici, desființând depărtările.

După aceste experiențe, încununate cu izbândă cea mai desăvîrșită, se pregătesc din toate părțile a însinătă că ferate electrice, după modelul încercat între Berlin și Zosen.

Siemens și Halske au întrebuită data aceasta o mașină care să curenții trifazați. Motorii aceștia sunt învălătuciți de-a dreptul peste 10,000 de volți.

Dar partea nouă e construcția căii ferate. Sinele vechi cîntăreau 33 kgr pe metru și traversele erau destul de depărtate între ele, parte de lemn, parte de metal. Erau căte 15 la 12 metri sau căte 12 la 9 metri. Cele de acumă trag 42 kgr. metru, sunt lungi de căte 12 metri și cu traverse numeroase de lemn tare, în număr de căte 18 la fiecare șină de 12 metri.

Pe lângă sinele, pe care au să se mișcă rotile, mai sunt pe de lătură, pe dinăuntru, alte șini, aşezate pe acelea-și traverse, la 50 de milimetri și înălțate cu tot atâtă mai sus decât cele dintău. Prin acest chip se împiedecă deraiarea Metrul de cale cîntărește în total 300 kigr. pe metru și prunzișul pentru întăritul căii e foarte în mare cătime, 15,000 de metri cubi pe depărtarea Berlin-Zosen.

Iuțeala aceasta, așa de extraordinară, face că nu se pot deosebi de lângă drum că sunt ori nu persoane în vagon; firește că nici călătorii nu mai pot gusta frumusețele naturei.

Câinii ciobănești. — Un cioban, apucat de friguri, trebuia să rămăie acasă. Recolta era făcută. Stăpânlul crezut dar că poate să lase oile să plece și să se răspândească în jurul fermei; însărcină, însă, pe unul din copiii săi, înălțat, să le supravegneze.

Făcuse socoteală fără câne. Indată ce oile fură afară, cânele se făcu stăpân pe turmă; de geaba strigă și amenință copilul, cânele nu-l luă în seamă, și duse oile. În zadar copilul chemă; ele nu-i auziră vocea.

Tatăl, în sfîrșit, alergă, vîză în deșertare turma urmând drumul obișnuit, escortată ca de obicei de cânele veghetor.

Nouă fermieri poate la zece s'ar fi su-

părat, ar fi chemat cânele înapoi.

Acesta, cu judecătă, observator, se interesă, avu cu-

riosityatea să văză urmarea fără să se arate;

de departe, urmă oile.

Și vîză pe câne ducând turma la păsunele obișnuite. Il vîză conformându-se în totul cu obiceiurile ciobanului, tot așa de exact ca și cum ar fi fost acolo, vîză schimbând păsunile la ceasurile fixate. În sfîrșit, lucrurile se petrecuă cu atâtă ordine și, ca

să zicem astfel, așa de omenește, încât omul crezut prezența sa nefolosităre și înăpoie acasă să-și văză de lucru, încrezându-se în ciobanul său cu patru labe.

Seară, la ceasul hotărât, turma, adusă de credinciosul paznic, se grămădea la poarta fermei.

Nu-i așa că e minunat?

Scene pe stradă. Se scrie din Constantinopol: Pe străzile orașului Monastir (Macedonia) se întâmplă zi de zi scene sfâșietoare. Femei sdrențeroase cutieră străzile întreband dela fiecare trecător, dacă n'a văzut pe bărbatul, pe fi sau fratele lor. Aceste sunt adevărate victime ale răscoalei, ale căror sprințitori au murit în Macedonia. O femeie avea trei băieți, pe două i-a uisit baști-buzuci, iar al treilea a fost ars de viu de către Albanezi mohamedani cu ocazia unui jaf. O altă mamă a fugit din sat între munți stâncosi de frica Turcilor și se hrănea în pustietatea aceea numai cu earbă și rădăcină, zugrundându-și copilul, ca cel puțin el să nu sufere foame. O mulțime de femei de categoria aceasta umblă încocă și încocă și încolo prin oraș îngrozind pe trecători. Afără de aceasta mulți tineri flămândi, fără lucru rătăcesc pe străzi. Pentru ne-norocitii aceștia până acum mai mult a jertfit legătura engleză, care a cumpărat pâine și a împărțit la săraci. În zilele trecute au mai sosit la Monastir Doamnele: Milica Dobri și Nadejda Petrovici, trimise de societatea damelor din Belgrad spre a împărții săracilor pâine. Ele au adus 50,000 franci pentru aceste scopuri filantropice.

Osândire prin telefon. Judecătorul de pace din East St.-Louis, în Statele-Unite a ascultat prin telefon plângerile respective a două oameni cari se bătuseră și fuseseră arestați. Fiecare din ei, pe rând, a vorbit prin telefon cu juicecătorul, care, în cele din urmă, a declarat unuia dintr-unii că e vinovat și e condamnat la o amendă.

Un mareșal chinez. Stirile sosite din Indochina ziarelor străine, aduc curioase amănunte despre mareșalul Sou care, după ce a fost condamnat la moarte în Cehul imperiu, a fost grațiat în urma energicelor interventiilor ale guvernului francez.

Mareșalul fusese inchis la Palatul de justiție din Peking în aceeași celulă în care fusese inchis ziaristul Shen, care suferise torturi cu căteva zile mai înainte, fiindcă a manifestat idei prea avansate. Pe pardoseala celulei, când a intrat mareșalul în ea, zaceau încă urechile tăiate ale ne-norocitului ziarist, ochii săi scoși, ungule și falange degetelor.

Această vedere cauză mareșalului un supliciu atroce, și a trebuit să plătească 600 tael pentru a-i se schimba celula.

După condamnarea sa la moarte a fost pus într-o celulă și mai mică unde abia putea să se miște. El oferi atunci 2 milioane și jumătate de taels pentru a-și recăpăta libertatea, dar împărăteasa fu inexorabilă și sentința de moarte ar fi fost executată dacă nu intervenea Franța.

Cadavre cari aduc 50.000 de franci pe an. — Slujsăii dela Morgă din New-York au găsit un mijloc original ca să-și măreasă în proporții mari lefurile lor.

In America ca și în Franța medicii, cari vor să-și continue studiile de fisiologie, au o mare nevoie de corpuri omenești; dar se întâmplă adesea că morții din spitale nu sunt în număr destul să fie împărțiti la toți, și că prin urmare un mare număr din medici rămân fără subiecte de studiu.

Slujsăii dela Morgă, oameni foarte ingenioși, "vînd" pe un preț bun cadavrele cari n'au fost reclamate... Dacă doresc să cumperi un picior, s'au un braț, nimic mai ușor, acești "negustori" amabili vînd și în "detail".

După un an de negustoria astă macabru, se vîză cu mirare că adusese, scotându-se cheltuiile de transport plătite, cincizeci de mii de franci, sumă rotundă pe care funcționarii împărțiră frântește între ei.

Comerțul de cadavre a devenit foarte important; are nevoie de vaste ateliere de ambalaj, pline cu lăzi de plumb; și medicii americani dau preferință "furnisorului" care trimite "subiectele" franco și "prompt".

Escită în mod deosebit atențunea publicului vitrina fenomenal de strălucită, a giurgiului nostru de bun renume Weinberger Ferencz, în care sunt îngrămadite bijuteriile cele mai frumoase și mai de gust, poate acolo fiecare afă oră ce, care dorește să cumpere iubișilor săi și cel

mai neînsemnat de ieftin obiect, se satisfac acolo și cele mai extravagante pretenții, serviciul este asfălt, conștiințios și culant, recomandări atenționări on. public prăvălia aceasta solidă, ceasornice veritabile de Geneva, bijuterii de aur, magazin propriu de argintări. Telefon pentru oraș și comitat Nr. 439.

Atragem atențunea on. public asupra prăvăliei de juvaere și turnătorie de artă, care e bogat asortată cu felurile juvaere din propriul atelier, totodată asupra obiectelor potrivite pentru donuri de Craciun. Anul-nou și pentru nunte, cari se pot cumpăra pe prețuri foarte ieftine. Kin József, Arad Piața Andrassy Nr. 17, Palatul Reinhardt.

Nici o damă care are zestre de un milion nu poate cere giuvaericale mai frumoase, ca acele dela Farkas-Streicher, Tököl-tér, casa băilor Katalin (Opre), lângă biserică română, Arad; aci să aflu un mare assortiment de giuvaericale de aur și argint, cu prețuri foarte moderate. Intrare separată pe piața Tököl. Aci se pot comanda supt prețuri tare moderate cadouri de craciun și anul-nou, din aur și argint de China.

Acum e ocazia! Cine vrea să cumpere obiecte pentru cadouri de Craciun și Anul-nou, să nu scape ocazia de a cumpăra foarte ieftin la prăvălia lui Nádler Lajos, în Arad, Andrassy-tér 16.

Schimbare de local. Renumitul dentist Morgenstern Gyula și a strămutat locuința de ordinătie (tragerea de măsele, plombare, măsele singuratică și de dinți, coroană de dinți de aur măsele cu rădăcini etc.) în Arad, piața Andrassy Nr. 15.

Cea mai nestricăcioasă cremă pentru înfrumusețarea tenului e crema de flori de liliac, un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

Mijloc sigur contra durerilor de stomac, a sgârciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poftei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stonac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil., o cutie de probă 2 cor.

Contra guturialu, tusei, răgușelui, flegmei și a afectiunilor laringilor are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia "Verg-Maria" alui Kossuth, în Arad, Piața Boross-Beni 150 (casa Dengi)

Red. respons. Ioan Russu Sirianu.
Editor Aurel Popovici-Barclanu.

INSERTIUNI și RECLAME.

Se caută

Practicanți și comptoari mai departe **practicante și comptoariste**, cari poșed limba românească și cea germană în vorbă și scris, și cari vor trebui să stenografeze perfect nemțește, pentru a și aplica imediat la o afacere de Export în Croația. Vor fi preseși aceia, cari afară de aceste două limbi mai poșed una. Oferte ajustate, în limba germană, cu comunicarea pretențiilor de salar și cu alăturarea fotografiei să se adreseze:

Magasinul de resturi al Fratilor LENGYEL

ARAD, Piata Libertății Nr. 21.

Resturi în prețuri extraordinare de ieftine.

Resturi diferite rămase din magasinul nostru principal, **diferite pânze, canava, creton, bacerhet, stofe de dame, postav bărbătesc, stofe de mobilă**, și resturi de perdele de dantelă se vinde în prețuri eftine în casa noastră particulară avem

65 8-8

O PRAVALIE SEPARATA DE RĂMĂȘIȚE

unde pe lângă resturile eftine sus amintite se mai capătă stofe demodate, covoruri de flanel pentru masă și pat, plăpomă și pânzărie de masă

se vinde în prețuri peste măsură eftine. Resturile vîndute cu prețuri fixe și după cumpărare se schimbă cu placere.

Comandele din provincie se efectuează punctual.

Desfacere totală de marfă.

Hajek Antal

Pravalie de sticlărie și porțelan.

ARAD, Strada FORRAY 7. (Üveg-Udvar).

Pentru sistare de prăvălie ca concesie oficioasă

■ desfacere totală de mărfuri ■

unde se vinde

marfa sub prețurile de fabrică.

Cel mai bun izvor de aprovisionare pe Crăciun.

Telefon Nr. 247.

Telefon pentru comitat și oraș 471.

Cel mai eftin izvor de cumpărături

din Arad.

Juvaericale,

bucăți de aur și argint (frânge)

bilete de amanet

cumpără pe bani gata cu prețele mai scumpe, sau le schimbă
alte obiecte.

1005 91-

Pravalie nouă!

Următorul D-nel Véd. I. Sütő

E. URBAN

prăvălile și magazin de sticlă,
porțelan, lampe și
rame de tablouri.

67 2— **A R A D,**
Piața Libertăței (Szabadság tér 20).
Casa contelui Nádasdy, colțul străzii
Forray.

Pe lângă prețuri moderate se
sfătuiește să se vinde vase de porțelan,
pentru cafea, ceaiu; vase de lavoir,
obiecte de gală din majolika,
lampe de masă și pendante, tot
felul de obiecte de sticlă, obiecte de
crystal, colorate și.
**Cadouri de crăciun și
anul-nou!**

Petrol de cristal,
litru 20 cr. (40 fil.).

Pravalie nouă!

Telefon pentru comitat și oraș 471.

Diplomă de aur 1891. Oradea-Mar.

— clobotar de ghete de bărbați și dame.

Arad, colțul pieții Libertății și str. Simion

Am onoare să atragă atenția omului
din loc și provință, că în atelierul meu
clobotări pregătesc ghetele cele mai frumoase,
elegante și solide, precum și ghete ortopedice,
pe lângă deplină garanție. 994 45-

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

SCHÄFFER JÓZSEF

compactor.

ARAD, Strada Tabajdy Károly

Execută tot felul de

lucrări de compactorie

dela executarea cea mai simplă până la

mai de lux. — Comandele din loc și

vință se efectuează prompt și punctual.

Lucru bun și solid! Prețuri modera-

Serviciu punctual! 1045 8-

Diplomă de argint 1885. Budapest

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—